

ONKOLÓGIAI BETEGEINKNEK A COVID OLTÁSRÓL

A rosszindulatú daganatos betegségek már önmagukban, de az aktív (≈kezelést igénylő) szakaszban kiváltképp, immunológiai szempontból igen sérülékeny állapotot jelentenek a beteg számára. A COVID-19 fertőzést okozó új koronavírus elleni védettség, minden kétséget kizáróan csakis a védőoltással érhető el a legeredményesebben. Kijelenthető, hogy a daganatos betegség nem jelent plusz kockázatot sem a vírusfertőzés, sem az oltási szövődmények szempontjából! Az onkoterápián 2 éven túl átesett, azóta tumormentes betegek megítélése pedig a korcsoportra vonatkozó rizikó-becslés és oltási szabályok szerint történjen!

MÉDIA:

A betegségre és az oltásra vonatkozólag rengeteg hírforrásból özönlenek az információk, és még némi szakértelemmel felvértezve is csak nehézségek árán tudjuk kiszűrni azokat, amelyek hitelesnek mondhatóak! Higgadság, bölcsesség és türelem kell hozzá...

A szakmai és társadalmi szervezetek részéről sincsenek még teljesen biztos ajánlások, de az egyre több eredményre és tapasztalatra alapozva, körvonalazódni látszik az a javaslat, amelyre remélhetőleg, a későbbiekben támaszkodni tudunk. Megnyugtató az a tény is, hogy a sokasodó tapasztalatok alapján ezeket a javaslatokat rendszeresen frissítik.

MIÉRT KELL AZ OLTÁS?

Ismeretes, hogy a koronavírus-fertőzés még enyhébb lefolyású eseteiben is milyen nehezen és hosszú idő alatt válnak a betegek tünet- és panaszmentessé. Az is köztudott, az esetek egy részében a COVID-19 fertőzés okozta légzési elégtelenség olyan súlyossá válhat, hogy gépi lélegeztetésre lehet szükség. Ezt mindenki nagyon szeretné elkerülni – de az egészségtudatos magatartás szigorú betartása mellett erre csak a védőoltással kiváltható védettség teremt lehetőséget! Ez a rákbetegek esetében sincs másképp! Az eddigi megfigyelések alapján elmondható, hogy a daganatos betegek esetén a koronavírus fertőzés súlyosabb szövődményeinek és kimenetelének magasabb a kockázata. Ezt a kockázatot az idősebb életkor (>65 év) és az előrehaladott, áttétes stádium vagy egyidejűleg fennálló egyéb krónikus (különösen vese-, tüdő- és szív-) kísérőbetegség, bizonyos szociális és demográfiai tényezők tovább emelik. Egyes hivatkozások szerint, a tüdődaganatok és a hematológiai kórképek további rizikófokozó tényezőt jelentenek.

Az oltásokkal, a hivatkozások alapján 90%-nál magasabb védettséget lehet elérni. A beoltottak védettsége az ismétlődő oltást követő egy hét múlva tekinthető teljesnek.

Az oltási program hazánkban a Pfizer/BioNTech cég mRNS vakcinájával kezdődött meg, de folyamatosan újabb, illetve más hatásmechanizmusú oltóanyagok válnak elérhetővé. A klinikai fázisvizsgálatokkal igazolt biztonságos vakcinák eddigi tapasztalataink szerint kevés, és nem túl jelentős mellékhatást okozhatnak (l.d. később!).

RELATÍV ÉS ABSZOLÚT ELLENJAVALLATOK:

Számos körülmény van, melynek fennállása esetén nem adható be az oltás, ilyenek a lázas állapot, terhesség, illetve a konkrét oltóanyag valamely alkotórészére igazolt allergia (leggyakrabban a polietilén-glikol). 16 éves kor alatt sem adható be a vakcina, illetve akkor sem, ha a fogamzóképes nő 3 hónapon belül gyermekvállalást tervez. Fokozott óvatossággal oltható be a beteg ismert immunszuprimált állapot, szoptatás, korábbi anafilaxiás esemény esetén is. Nem szabad beadni a 2. (ismétlő) oltást azoknak, akik oltási-túlérzékenységi reakciót produkáltak az 1. oltás kapcsán.

MELLÉKHATÁSOK:

Az mRNA oltással gyűlt össze ez idáig a legtöbb tapasztalat, de a többi, már oltható vakcinának eddigi ismereteink szerint, nincsen specifikus mellékhatása. Mint bármely más injekció vagy oltás esetén, a beszúrás helyén kialakulhat fájdalom, duzzanat, bőrpír, illetve korai tünetként hőemelkedés, átmeneti fejfájás, izom-ízületi fájdalom, erőtlenység - fáradtság, illetve hidegrázás. De ezek a panaszok átmenetiek, általában másnapra elmúlnak, illetve fájdalom-/lázcsillapítóval jól kezelhetők. Korábbi allergiás/anafilaxiás reakció esetén különös körültekintéssel kell oltani az egyént.

A késői/tartós mellékhatások vonatkozásában (szaglászvesztés, köhögés, fáradtság, fejfájás) még nem gyűlhetett össze elegendő tapasztalat.

A fellelhető ajánlásokban az szerepel, hogy az oltási szövődmények rizikóját és a vakcina mellékhatásait a daganatos állapot, illetve az onkoterápia nem fokozza – de mint korábban kiemeltük, erre vonatkozólag még kevés információ áll rendelkezésre. Immunellenőrzőpont-gátló kezelések mellett erősebb immunválasz alakulhat ki, inadekvát immunválasz (pl. immunszuppresszív kezelések és vérképző szervi tumorok kezelése) esetén előfordulhat, hogy a védetség az oltás ellenére sem alakul ki.

TÉVHITEK:

1. az allergiás megbetegedésben szenvedők sincsenek kizárva a vakcináció lehetőségéből, kivéve, ha az adott oltás valamilyen összetevőjére ismert allergiája van a betegnek, mely korábban is anafilaxiát okozott. Más koronavírus elleni oltás adható, amelyben a konkrét összetevő nem szerepel. Tehát étel-, pollen-, atka, szőr-, stb allergia esetén beadható!
2. amennyiben korábban más anyag okozott anafilaxiát, az nem befolyásolja a vakcina biztonságosságát.
3. az oltás előtt antihisztamin bevitelével nem lehet az anafilaxiát kivédeni.
4. az mRNA vakcina mutációkat nem okoz, hiszen a sejtmagban levő örökítő anyagba (DNS) nem épül be, hanem a sejtfolyadékban maradvá, hamar lebomlik, miután a sejtbe jutva, a vírusra jellemző fehérje termelését indítja el (ez ellen kezdi el a szervezetünk termelni az ellenanyagot, amely végül a vírus elleni védetséget kiváltó vérsejtek megjelenését jelenti). Tehát, maradandó elváltozásokat nem okoz!

MELYIK OLTÁST KAPHATJA TUMOROS BETEG?

Még nincsenek egyértelmű irányelvek az onkológia számára, bár nemzetközi onkológus társaságok honlapjára kerülnek már fel ajánlások. Ennek az az oka, hogy az oltással összegyűjtött tapasztalatokat nem daganatos betegekkel szereztek a törzskönyvezési fázisvizsgálatok során: azóta elég kevés biztonságossági és hatásossági adat került közlésre onkológiai betegek kapcsán.

Az mRNA oltások (Pfizer és Moderna) és az Astra-Zeneca oltóanyaga közül bármelyik adható aktív vagy gyógyult tumoros betegnek. Utóbbinál Magyarországon 19-59 éves kor közti életkori megkötés van. A Szputnyik V oltás krónikus betegség esetén nem ajánlott, a kínai vakcina alkalmazási előiratát pedig egyelőre nem ismerjük eléggé ahhoz, hogy hitelesen állást tudjunk foglalni indikációjáról: hatásossága nem kérdéses, de a biztonságosságát analizáló vizsgálatok adatai még nem jelentek meg. 60 éven felüliek nem szerepeltek a törzskönyvező vizsgálatban (jelenleg még zajlik ez a klinikai vizsgálat) és nem egyensúlyban tartható krónikus betegeknek sem javasolják – az elérhető leirat magyar fordítása alapján.

AZ OLTÁS PROGRAMOZÁSA DAGANATOS BETEGEK ESETÉBEN:

Az, hogy mikor kell beadni a vakcinát: mindig individuális, betegre szabott döntés! Az elérhető ajánlások szerint, lehetőleg az aktív onkoterápia megkezdése előtt. Általánosságban úgy foglalják össze, hogy a várható immunszuppresszió előtt 2 héttel a legoptimálisabb a védőoltás beadása. Mindenképpen szükséges a tervezett vakcináció előtt a vérkép ellenőrzése: csak rendezett fehérvérsejt szám és vérlemezke szám mellett adható be az oltás!

A korábbi oltási javaslatoknak megfelelően, az onkológia javaslat:

- endokrin (hormon) kezelés és sugárterápia alatt bármikor beadható,
- kemoterápia és immunterápia előtt vagy után legalább 1 hét szünetet tartva,
- műtét előtt vagy után 1 héttel javasolt.
- csontvelői sejt transzplantáció után 3 hónappal, az immunválaszt (B-sejtes választ) módosító kezelések és őssejtkezelés után 6 hónappal – hangsúlyozva a rendezett vérkép szükségességét.

Jelen pillanatban nincs egységes és konkrét ajánlás, de összességében, azt a legfontosabb kiemelni, hogy a kezelések közé illesztett vakcinációnál a betegfaktorok és az alkalmazott citotoxikus szer körütekintő figyelembevételére van szükség az oltás időpontjának meghatározására.

Felhívjuk a figyelmet annak fontosságára, hogy Ön az oltással kapcsolatosan, időben konzultáljon onkológus kezelőorvosával!

Természetesen, az oltás beadása után is változatlan figyelmet igényel a szociális távolságtartás, a COVID-19 fertőzés elkerülése és a maszkviselés szabályainak szigorú betartása.

A fenti összeállítást az NCCN 2021. január végi, ezirányú ajánlásának fordítása és már elérhető betegtájékoztató kiadványok felhasználásával készítettük Önöknek.